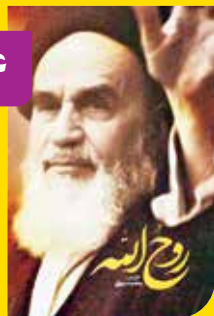

روح الله

■ کارگردان: محمد دبوغ
■ تهیه کننده: احمد شفیعی

جامع ترین اثر مستند پیرامون زندگی پُربار خمینی روح خدا(ره)، از ولادت تا عروج است که در شبکه ماهواره ای المنار لبنان تهیه شده. بررسی و درک ابعاد مختلف شخصیت عمیق امام خمینی (ره) بی تردید نیازمند تسلط و ژرف نگری تاریخی، سیاسی، اجتماعی و فرهنگی است، با این همه تأملی در رخدادهای و گفته‌ها و ناگفته‌های سال‌های بازگشت تار حلت ایشان می‌تواند در درک جوهره نظری و سیره عملی امام راحل (ره) قدمی کوچک بر شمرده شود.

تشییع بزرگ

■ نویسنده: محمد طاهای امیری
■ کارگردان: مصطفی فتاحی

«تشییع بزرگ» به خاطرات خلبان بالگرد حامل پیکر مطهر امام خمینی (ره) اختصاص دارد. همچنین تصاویری کمتر دیده شده از تشییع بنیان‌گذار کبیر انقلاب اسلامی توسط مردم ایران در این مستند به نمایش گذاشته می‌شود. این خلبان روایت‌های غریبی را از پروازهایی که به همراه پیکر امام داشته تعریف می‌کند که این خاطرات همراه با تصاویری از درون بالگرد در این مستند به تصویر کشیده شده است.

پونز

■ کارگردان: پدram بهرامی
■ تهیه کننده: عطا پناهی

مجموعه مستند «پونز» در مورد چهره‌های سیاسی و انقلاب‌های مهم تاریخ است که در یک قسمت از آن به طور ویژه به حضرت امام خمینی به عنوان یکی از مهمترین رهبران سیاسی تاریخ معاصر و بنیانگذار انقلاب اسلامی در ایران پرداخته شده است. این مستند به روایت سلیس و ساده انقلاب‌های انجام شده در قرن بیستم می‌پردازد. این مستند برای مخاطب کودک و نوجوان در خانه مستند انقلاب اسلامی تهیه و تولید شده است.

کرده و حرف‌هایشان را ثبت و ضبط کند؟

صدای خانم را از کاست قدیمی و کهنه‌ای که در استودیو ترمیم کردیم، به دست آوردیم. نوه و داماد ایشان به فکرشان رسیده بود که صدای خانم را ضبط کنند. به هر حال چنین بانویی خاطرات زیادی دارند و ثبت و ضبط این خاطرات خیلی مهم بود. ایشان صداقت زیادی در گفتار خود داشتند و بسیار به زندگی خانوادگی اهمیت می‌دادند. مدیریت خانواده با خانم بود نه امام. چون امام اینقدر درگیر سیاست بودند که فرصت محدودی داشتند. خانم به زبان فرانسه مسلط بودند و زبان عربی را هم از امام آموخته بودند. خودشان خاطراتشان را می‌نوشتند. سه بار آن را بازنویسی می‌کردند. یک بار می‌نوشتند که چرک‌نویس بود، بار دیگر پاک‌نویس کرده و برای سومین بار نهایی می‌کردند. این خاطرات منبع خوبی برای تولید فیلم‌های مستند دیگر است و امیدوارم کارگردانان دیگر از این خاطرات استفاده کنند.

با توجه به اینکه گفتید از قبل همه چیز را با مدیران عروج فیلم و بیت امام چک می‌کردید، موردی وجود داشت که با مخالفت آنها مواجه شود و مایل نباشند که در مستند اشاره‌ای به آن شود؟

چون همه می‌دانستند که من در پخش پژوهش شوخی ندارم، نظراتی داشتند که خیلی وقت‌ها مفید هم بود اما هیچ مخالفتی با من نداشتند و تغییراتی ایجاد نکردند. وقتی کار شروع شد تهیه‌کننده فیلم آقای اصغریان و مجری طرح آقای وزیری با دل و جان آمدند و خوشبختانه در این مرحله هم مقاومتی وجود نداشت.

چرا خانواده امام در زمان برگزاری جشنواره سینما حقیقت با نمایش فیلم در ابتدا موافق نبودند و بعد موافقت‌شان جلب شد؟

به هر حال اولین بار بود که چنین فیلمی ساخته می‌شد و طبیعی بود که خانواده نگران باشند. گاهی مصاحبه‌ها خوب نمی‌شد و نگران بودند که نتیجه چه می‌شود. آن سال، فیلم ده روز قبل از جشنواره تمام شده بود و خانواده امام می‌خواستند که فیلم را ببینند. وقتی مستند را تماشا کردند، اعتمادشان جلب شد و آن را پذیرفتند.

با وجود مخالفت‌های زیادی که با مستند «بانو قدسی» می‌شد اما فیلم مدتی پیش از شبکه مستند سیمای پخش شد و تکرار آن هم روی آنتن رفت. این اتفاق چطور رخ داد؟

به همت آقای یزدی (مدیر شبکه) این فیلم از شبکه مستند پخش شد. ایشان فیلم را دیده بودند و تصمیم گرفتند که آن را روی آنتن بفرستند. آقای یزدی اصرار داشتند که این فیلم پخش نشود. به هر حال هر فیلمی منتقدانی دارد و من از انتقادات تشکر می‌کنم. نظر آنها محترم است. هر کس از زاویه دید خودش فیلم می‌سازد. برای مثال اگر آقای حاتمی کیا این مستند را می‌ساختند، حتما نگاه دیگری داشتند. هیچ فیلمی بی‌خطا نیست. من به دوستانی که نقد کردند، احترام می‌گذارم، اما این مستند هیچ دروغ و تحریفی ندارد. هر چیزی که در این مستند مطرح شده با سند و اسناد واقعی و معتبر است همه مواردی که مطرح شده عین واقعیت و مستنداتی است که ما در اختیار داشتیم و به تأیید خانواده امام هم رسیده است. به هر حال این فیلم با این میزان حساسیت که سه سال و نیم برایش وقت گذاشته شده، مسیر طولانی را برای تولید سپری کرده است.

ورود به اندرونی خانه امام به این راحتی نبود. اولین مستندی بود که اتاق همسر امام را نشان می‌داد. در مرحله پژوهش جلساتی داشتیم که در این جلسات مسیر ساخت مستند مشخص می‌شد. این فیلم به منسوبین درجه یک خانم مربوط بود ما باید در جایی این مستند را می‌ساختیم که این افراد به دیدار خانم می‌آمدند و یکدیگر را می‌دیدند

که این افراد به دیدار خانم می‌آمدند و یکدیگر را می‌دیدند. آنها افراد باهوش و باذکاوتی بودند و حضورشان در این فضا باعث می‌شد درجایی که سال‌ها در آن حضور نداشتند، خاطراتشان دوباره زنده شود. مثلاً یکی از دختران‌شان می‌گفتند خانم در این اتاق با من زیاد حرف می‌زدند.

اینقدر فضای جلوی دوربین راحت و ساده طراحی شده که گاهی اوقات حضور دوربین احساس نمی‌شود و صداقت و صمیمیت موجود در صحبت‌ها طوری است که باعث ارتباط بی‌واسطه با تماشاگر می‌شود. این فضا چطور شکل گرفت؟

این مستند، فیلم مصاحبه نبود، درد دل بود. ذهن و فکر اقوام خانم از انبوهی از شنیده‌ها، گفته‌ها و نوشته‌ها پر شده بود و به دنبال فضای تازه‌ای بودند. برای من این فیلم، یک مستند تلویزیونی نبود، بیشتر دغدغه و درد دل این خانواده در آن به تصویر کشیده می‌شد. آنها وقتی مقابل دوربین قرار می‌گرفتند، نه حواس‌شان به دوربین بود نه به آن فکر می‌کردند، حتی من هم به دوربین فکر نمی‌کردم به همین خاطر است که خیلی صمیمانه و صادقانه صحبت می‌کنند. البته من قبل از شروع کار همه چیز را با مدیر فیلمبرداری دقیقاً چک می‌کردم. ما با سه دوربین تصویربرداری می‌کردیم. سوالات را هم تقسیم کرده و بعضی از سوالات را به همکار خانم می‌دادم که ایشان بپرسند و بعد خودم ادامه می‌دادم. در واقع با آنها هم صحبت می‌شدیم و درد دل می‌کردیم.

اعضای خانواده در روند تولید و یا تحقیقات دخالتی داشتند؟ افرادی که از میان اقوام و دوستان و آشنایان برای مصاحبه انتخاب شدند، برچه اساسی تعیین می‌شدند. چه کسی آنها را انتخاب می‌کرد و جلوی دوربین می‌برد؟

هیچ دخالتی نمی‌کردند. من برای این خانواده احترام قائلم. پیشنهادهای متعددی درباره موضوعات مختلف وجود داشت. اما این خانواده نظر نمی‌دادند. تکلیف من روشن بود، آنها به من آزادی داده بودند و تصمیم گرفته بودند، این کار را به من بسپارند. اگر پژوهش و تحقیق به درستی انجام نشود، هیچ سناریویی وجود نخواهد داشت. در محله تحقیقات کتابخانه‌ای و میدانی به این نتیجه رسیدیم که چه کسانی باشند و چه کسانی نباشند. مصاحبه‌هایی در آن زمان انجام می‌شدند، بدون اینکه فیلمبرداری شوند. در مرحله تحقیق با مدیران عروج فیلم صحبت می‌کردیم و افرادی که می‌خواستیم جلوی دوربین باشند، تعیین شد. من با توجه به تحقیقاتی که داشتیم، انتخاب کردم که چه کسانی باید درباره این بانو صحبت کنند.

گوینده و راوی نقش مهمی در باورپذیر کردن فضا و دلنشین کردن مستند دارند. او زمانی که به جای خانم صحبت می‌کند، هم به خوبی

پذیرفته می‌شود و قابل باور است.

چطور ایشان را انتخاب کردید؟

ما در مرحله کستینگ صدا از ۶۲ نفر تست گرفتیم. با حوصله و دقت صداها را گوش می‌کردیم. خانم واعظی بهتر از هر فرد دیگری حال و هوای این مستند را ارائه می‌داد. نوع صدا و بیان‌اش به آنچه می‌خواستیم خیلی نزدیک بود. بیت امام حاج حسن آقا هم معتقد بودند که لحن ایشان نزدیک به بیان خانم است.

مصاحبه‌هایی صوتی با خانم را که

در فیلم آمده از کجا تهیه کردید؟

چه کسی در آن زمان به این فکر رسیده بود که با ایشان صحبت

